

Фронт-офіс				
Продаж страхових продуктів	Врегулювання страхових випадків	Перестраховування	Врегулювання збитків за правом регресу	
Бек-офіс				
Бухгалтерія	Маркетинг та реклама	Фінансовий аналіз	Розробка страхових продуктів	Юридична служба
Допоміжні підрозділи				
Відділ кадрів	Відділ автоматизації		Служба безпеки	

Модель організаційної структури страхової компанії

коли ця діяльність зосереджена у відділах маркетингу. Розробка страхового продукту – це комплексна робота усіх підрозділів страхової компанії, яка потребує концентрації зусиль працівників компанії для досягнення спільної мети. Маркетингові дослідження при цьому повинні відігравати допоміжну роль та своєчасно відстежувати зміни у пропозиціях на ринку страхових послуг.

Орієнтовна модель організаційної структури страхової компанії представлена на рисунку.

Висновки

Отже, у статті було досліджено менеджмент організації страхового бізнесу, що складається з основних елементів ефективного управління страховим бізнесом, визначення його керівних органів, процесу прийняття ними ефективних рішень та характеристики бізнес-процесів страхового бізнесу. Бізнес-процеси, які функціонують у рамках страхової компанії, проявляються через діяльність окремих підрозділів, або так званих бізнес-одиниць, які необхідно постійно вдосконалювати для ефективної операційної та фінансово-інвестиційної діяльності.

Література

1. Базилевич В.Д., Базшевич К.С. Страхова справа. – 2-ге вид., перероб. і дон. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 203 с.

2. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент. – М.: Финансы и статистика, 2006. – 192 с.

3. Залетов О.М., Слюсаренко О.О. Основы страхового права Украины: Навчальний посібник під ред Б.М. Данилишина. – К.: Міжнародна агенція BeeZone, 2009. – 384 с.

4. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш. – 2009. – 570 с.

5. Николенко Н.П. Реинжиниринг бизнес-процессов страховой компании. – М.: Страхование ревью, 2008. – 48 с.

6. Риск-менеджмент: Учебник / Вяткин В.Н., Гамза В.А. Под ред. И. Юренса. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2009. – 512 с.

7. Романов В.С., Бутуханов А.В. Рискообразующие факторы: характеристика и влияние на риски // Моделирование и анализ безопасности, риска и качества в сложных системах: Труды Международной Научной Школы. – СПб.: НПО «Омега», 2008. – С. 222–225.

8. Сичев А.Ю. Финансовое управление рисками в зарубежной практике // Страхование дело. – 2008. – № 1. – С. 33–46.

9. Черпова Г.В. О соотношении рисков и финансовых источников их покрытия в страховой организации // Страхование дело. – 2009. – № 4. – С. 25–31.

10. Шинкаренко И.З. Андеррайтинг как конкурентное преимущество // Страхование дело. – 2008. – № 3. – С. 20–24.

Т.А. ГОГОЛЬ,
к.е.н., доцент, ЧДТУ,
М.М. ПАНЧЕНКО,
студентка, ЧДТУ

Шляхи подолання проблем формування облікової політики в бюджетних установах

У статті розглянуто особливості формування облікової політики бюджетних установ в Україні, основні проблеми та шляхи їх подолання.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, бюджетна сфера, нормативно-правова база.

В статье рассмотрены особенности формирования учетной политики бюджетных учреждений в Украине, основные проблемы и пути их преодоления.

Ключевые слова: учетная политика, бухгалтерский учет, бюджетная сфера, нормативно-правовая база.

The paper considers peculiarities of accounting policy of budgetary institutions in Ukraine, the main problems and ways to overcome them.

Постановка проблеми. Першочерговим завданням національної зовнішньої та внутрішньої політики України є її входження до європейського політичного, економічного та

правового простору, утвердження країни як впливової європейської держави та набуття повноправного членства в Європейському Союзі. Серед пріоритетних напрямів адаптації законодавства України до законодавства ЄС було визначено бухгалтерський облік, який є важливим об'єктом гармонізації в межах ЄС, а також джерелом отримання відкритої і прозорої інформації з економічних питань у відповідності з міжнародними стандартами.

В умовах євроінтеграції реформування системи бухгалтерського обліку охоплює не тільки виробничу та банківсько-кредитну сферу, а й найбільш стратегічно важливу сферу нашої держави – бюджетну.

У зв'язку з наявністю різних організаційних структур бухгалтерських служб бюджетних установ, процедур документообігу, використанням різного програмного забезпечення, а в окремих випадках відсутністю такого забезпечення постає проблема удосконалення організації бухгалтерського обліку розпорядників бюджетних коштів, у тому числі в частині формування облікової політики.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок у дослідження проблем реформування та трансформації національної системи бухгалтерського обліку у відповідності з вимогами ринкової економіки та МСФЗ, удосконалення методики бухгалтерського обліку в бюджетній сфері зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема В.П. Астахов, П.Й. Атамас, Т.В. Барановська, Ф.Ф. Бутинець, В.А. Дерій, Р.Т. Джога, Є.В. Калюга, Л.М. Кіндрацька, С.О. Левицька, С.В. Свірко, С. Пушкар та інші. Однак, враховуючи наявні теоретичні розробки, проблеми удосконалення методики бухгалтерського обліку, формування облікової політики в бюджетних установах в Україні досі залишаються не вирішеними.

Метою статті є аналіз нормативно-правових актів формування облікової політики бюджетних установ в Україні, виявлення проблемних моментів та шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання бухгалтерський облік у бюджетній сфері складається з бухгалтерського обліку виконання державного і місцевих бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ. Порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, звітності про виконання бюджетів, кошторисів бюджетних установ встановлює Державне казначейство, яке регулюється Бюджетним кодексом України [11] і Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6].

Бухгалтерський облік виконання кошторису доходів і видатків бюджетних установ суттєво відрізняється від обліку господарської діяльності підприємств виробничої сфери, що зумовлено самою специфікою їх діяльності, яка направлена на задоволення соціальних, культурних та інших потреб суспільства за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. До бюджетної сфери належать установи різних галузей і видів діяльності, що зумовлює необхідність врахування специфіки їхньої діяльності (осві-

та, охорона здоров'я, культура, наука, управління тощо) при організації і веденні обліку.

Створення цілісної системи обліку бюджетної установи передбачає активне застосування специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності – облікової політики. Однак на даний момент питання формування облікової політики бюджетних установ та визначення її основних складових досі залишається законодавчо не врегульованим.

На сьогодні відсутнє однозначне визначення облікової політики бюджетних установ, хоча дуже багато робіт науковців присвячені цим питанням, це праці Ф.Ф. Бутинця [1], С. Пушкар [2], Т.В. Барановської [3], В.А. Дерія [7], С.В. Свірко [4] та В.П. Астахова [5].

На сьогодні в Україні існує ряд нормативно-правових документів, які регулюють правила формування облікової політики бюджетних установ. В Україні з липня 1999 року цей термін був закріплений у Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», в якому визначено, що облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються для складання та подання звітності установою [6]. Облікова політика згідно з МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів» передбачає певні принципи, домовленості, основи, правила, прийняті підприємством, установою для складання та подання фінансових звітів [8]. Професор В.А. Дерій зазначає, що облікова політика – це надане підприємству державою право вибору певних методик, форм і техніки ведення бухгалтерського обліку та їх офіційне затвердження наказом керівника підприємства на основі чинних нормативно-правових актів України і специфіки його діяльності [7]. Отже, проаналізувавши ряд визначень поняття облікової політики можна сказати, що вони значно відрізняються одне від одного.

Варто взяти до уваги, що виділяють три рівні облікової політики: міждержавна, державна та облікова політика самої установи. Найбільш вагомий вплив на організацію обліку та формування облікової політики здійснюють: економічно-правове поле діяльності, правовий і організаційний статус підприємства, організаційна структура підприємства, стратегія фінансово-господарського розвитку, кадрове та матеріально-технічне забезпечення. Кожна група є відкритою, може бути доповнена новими характеристиками підприємства, які впливають на формування облікової політики. Аналіз впливу цих факторів при формуванні облікової політики підприємства дозволить особам, які його здійснюють, сформувати оптимальний варіант з врахуванням особливостей функціонування підприємства.

На думку С.В. Свірко, на структуру та елементи облікової політики у бюджетних установах впливає:

- рівень бюджету, з якого здійснюється фінансування;
- рівень бюджетної установи, тобто 1-го чи 2-го ступеня розпорядник коштів;
- галузева належність;
- обсяги та види позабюджетної діяльності [4].

Першочерговим завданням при формуванні облікової політики бюджетної установи є визначення її мети і завдання. Основна мета облікової політики — це вибір і встановлення найвигідніших і найкращих методів обліку, які дадуть змогу досягти ефективного управління обліковими процесами, ефективного прийняття управлінських рішень, а також обрати оптимальну систему управління обліковими процесами діяльності для досягнення оперативних і стратегічних цілей установи, а також якісно спланувати кошторис і скласти звітність. Враховуючи вищенаведену мету формування облікової політики бюджетних установ, завдання будуть такі:

- 1) затвердження принципів організації та ведення бухгалтерського обліку;
- 2) виявлення можливих проблем у фінансовій діяльності установи;
- 3) виявлення внутрішніх резервів бюджетної установи;
- 4) контроль за надходженням та цільовим використанням коштів загального і спеціального фонду [14].

Затвердження облікової політики на підприємствах та установах здійснюється наказом керівника у вигляді документу «Наказ про облікову політику», зміст і форма якого на сьогодні законодавчо не регламентуються. Аналіз наукових праць дають підстави стверджувати, що погляди науковців з обліку (М.Л. Пятов, Н.А. Благоев, Ю.Н. Кузнецова, В.М. Пархоменко) щодо змісту та структури наказу про облікову політику відрізняються. Проаналізувавши різні погляди на структуру і зміст наказу про облікову політику, вважаємо більш оптимальним таку структуру цього документу з виділенням трьох головних розділів:

- 1) нормативи та принципи бухгалтерського обліку;
- 2) техніка ведення бухгалтерського обліку;
- 3) організація бухгалтерського обліку.

У першому розділі наказу відображається нормативно-правова база, що регулює техніку та організацію ведення бухгалтерського обліку та складання звітності.

У другому розділі наказу затверджується робочий план рахунків, форми первинних документів, графік документообігу, порядок здійснення інвентаризації, нарахування амортизації, проведення індексації, списання запасів тощо. Включення до наказу про облікову політику організаційно-технічного розділу впливає із Закону України «Про бухгалтерський облік», і насамперед він залишається зорієнтованим на внутрішніх користувачів, а не на зовнішніх [6].

У третьому розділі наказу визначається організаційна структура бухгалтерської служби, загальнообов'язкові правила поведінки для визначеного кола осіб, порядок призначення та звільнення головного бухгалтера, працівників бухгалтерії, визначаються напрямки соціального розвитку апарату бухгалтерії. Безпосередньо внутрішнє регулювання облікового процесу здійснюється в межах нормативної бази системи зовнішнього регулювання, як зазначено у статті 8 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», цілковито перебуває у веденні бюджетної установи чи організації.

В останні роки значна увага приділяється удосконаленню системи бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів, що сприяло прийняттю постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки» №34. Завданнями Стратегії є удосконалення методології та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності, а також створення уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку.

Одним з основних напрямів реалізації даної стратегії є уніфікація програмного забезпечення, що використовується суб'єктами державного сектору, з метою забезпечення обміну інформацією між Мінфіном, органами Державного казначейства і суб'єктами державного сектору з використанням баз даних та інформаційних систем. На сьогодні велике значення має автоматизація бухгалтерського обліку бюджетних установ, в зв'язку з цим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи» від 26.01.2011 №59, а також відповідно до статті 56 Бюджетного кодексу України бюджетні установи різних рівнів мають забезпечити ведення бухгалтерського обліку з використанням уніфікованої автоматизованої системи бухгалтерського обліку та звітності. На ринку існує значна пропозиція комп'ютерних програм з бухгалтерського обліку, але більшість програм не охоплюють в достатній мірі всіх завдань, пов'язаних з управлінням та господарською діяльністю бюджетних установ, змушуючи вибирати найефективнішу і оптимальнішу програму з урахуванням особливостей діяльності. Створення комп'ютерних програм з урахуванням специфіки діяльності бюджетних установ різних сфер діяльності (освіта, культура, охорона здоров'я, наука, управління) дасть можливість покращити якість обліку, зменшити кількість помилок, формувати звітність з урахуванням інформаційних потреб широкого кола користувачів, формувати пропозиції та розрахунки для потреб управління. Вибір комп'ютерної програми, що застосовується при веденні обліку і складанні звітності обов'язково відображається у наказі про облікову політику.

Проблема відсутності наказів про облікову політику в бюджетних установах, особливо розпорядників коштів нижчого рівня, пов'язана з низьким рівнем теоретичної підготовки бухгалтерського персоналу. Для вирішення цієї проблеми в постанові №34 одним із напрямів реалізації державної стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі є удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів фінансово-бухгалтерських служб. Підвищення кваліфікації працівників бухгалтерії призведе до покращення якості ведення внутрішньої документації, в тому числі формування облікової політики з врахуванням особливостей ведення обліку і складання фінансової звітності.

Важливим елементом облікової політики є визначення моменту доходів і витрат. Тому в Стратегії зазначено перехід на

метод нарахувань, сутність його полягає в тому, що операції та події визнаються в момент виникнення або зміни економічної вартості активів і зобов'язань, незалежно від того, чи були оплачені або отримані кошти. Застосування цього методу забезпечить отримання повної та достовірної інформації про стан активів і їх зобов'язань, а також дозволить складати повний майновий баланс, перехід на багаторічне планування і прогнозування бюджетних програм, а також полегшить порівняння звітних даних і дасть можливості для управління.

Окремим елементом наказу про облікову політику є визначення структури бухгалтерської служби бюджетної установи. Відмінності у веденні обліку і складанні звітності бюджетних установ привели до встановлення єдиних вимог до створення та функціонування бухгалтерської служби бюджетної установи, які знайшли відображення в постанові Кабінету Міністрів України №59 [10]. Постанова встановлює завдання та функціональні обов'язки бухгалтерської служби бюджетної установи, повноваження її керівника – головного бухгалтера та вимоги до його професійно-кваліфікаційного рівня, введення посади спеціаліста в бухгалтерську службу, на якого покладається виконання обов'язків бухгалтерської служби, вид якої залежить від обсягу, характеру та складності бухгалтерської роботи в бюджетній установі [5], а також з 1 січня 2013 року вимагає введення бухгалтерської служби як самостійного структурного підрозділу бюджетної установи [10].

Оскільки бюджетні установи є багаторівневими взаємозалежними системами, то важливим моментом удосконалення облікової політики установ є узгодження облікової політики вищих установ з обліковою політикою підпорядкованих їм установ. Розпорядники коштів нижчого рівня мають право брати бюджетні зобов'язання за загальним фондом бюджету в межах бюджетних асигнувань від установ вищого рівня і мають узгодити напрям їх використання на видатки з розпорядниками коштів вищого рівня. Отже, можна сказати, що існує зв'язок між цілями і завданнями бюджетних установ різних рівнів, а оскільки облікова політика є інструментом їх реалізації, то деякі пункти облікової політики бюджетних установ вищого рівня має бути продовженням в наказах про облікову політику підпорядкованих їм установ.

Державне казначейство України постійно проводить методичну роботу щодо удосконалення системи бухгалтерського обліку бюджетних установ з метою її узгодження з міжнародними стандартами. За останній час було розроблено новий план рахунків. Зокрема, відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 12.10.2010 №1202 внесено зміни в національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи», 123 «Запаси» [12], яке визначає методичні засади формування в бухгалтерського обліку державного сектора інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи, та формування інформації про запаси і інформації про них у фінансовій звітності. Внесено

зміни листом Державного казначейства від 09.08.2010 №17–05/1976–14777 щодо проведення інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, матеріальних цінностей, грошових коштів і документів розрахунків та інших статей балансу міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, установами і організаціями, які утримуються за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів. Згідно зі статтею 112 Бюджетного кодексу України Державне казначейство України встановлює єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів, видає інструкції з цих питань та здійснює контроль за їх дотриманням [13]. У пункті 1.27 вищезазначеного листа Державного казначейства від 09.08.2010 №17–05/1976–14777 зазначено, що можливо розробляти власні нормативно-правові акти щодо застосування Інструкції, але за погодженням з державним казначейством України. Бухгалтерський баланс побудовано за принципом «баланс–нетто»: оцінювання необоротних активів здійснюється за залишковою вартістю, план рахунків тісно пов'язаний з розділами балансу, внесено зміни до типової кореспонденції рахунків, прострошена дебіторсько–кредиторська заборгованість списується на фінансові результати, наприкінці року визначається фінансовий результат виконання кошторису з відображенням його в пасиві балансу.

І все ж залишається багато питань, які ще не вирішені або вимагають уточнень. Реформування системи бухгалтерського обліку сприятиме удосконаленню управління державними фінансами, системи бюджетного стратегічного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди, порядку виконання та складання бюджету на основі програмно–цільового методу в бюджетному процесі. Необхідно здійснити заходи які б виправили існуючі недоліки системи бухгалтерського обліку та розв'язали б проблеми у сфері державних фінансів. Передбачається що цей процес триватиме в державному секторі до 2015 року.

Висновки

У ході написання статті було зроблено такі висновки:

- 1) в Україні не має єдиного підходу щодо формування облікової політики в бюджетних установах в існуючій нормативно–правовій базі, що потребує її удосконалення і узгодження;
- 2) форма і зміст наказу про облікову політику бюджетної установи повинні бути чітко регламентовані законодавством, розроблені головним бухгалтером і затверджені керівником;
- 3) відмінності у веденні обліку і складанні звітності бюджетних установ зумовили необхідність встановлення єдиних вимог до створення та функціонування бухгалтерської служби бюджетної установи, визначенні її завдань та функціональних обов'язків та вимоги до професійно–кваліфікаційного рівня головного бухгалтера;
- 4) особливості бюджетних установ різних сфер діяльності зумовлюють необхідність врахування специфіки їхньої діяльності (освіта, охорона здоров'я, культура, наука, упра–

вління тощо) при організації і веденні обліку та формуванні облікової політики;

5) більшість бюджетних установ використовує часткову автоматизовану форму ведення бухгалтерського обліку, яка не дозволяє систематизувати дані обліку та відображати їх синхронно в одній базі даних, що знижує оперативність прийняття управлінських рішень. Наявність спеціалізованої програми дасть можливість покращити якість обліку та зменшити кількість помилок.

Література

1. Бутинець Ф.Ф. та ін. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник. – Житомир: ЖІТІ, 2001. – 576 с.
2. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність: Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 141 с.
3. Барановська Т.В. Застосування облікової політики аудитором // Вісник ЖДТУ. Економ. науки, 2004. – №2 (28). – С. 14–21.
4. Свірко С.В. Організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 380 с.
5. Астахов В.П. Теория бухгалтерского учета: Учебное пособие: Изд. 5-е перераб. и доп. – Ростов-на-Дону: Изд. центр «МарТ», 2002. – 370 с.

6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 №996–XIV.

7. Дерій В.А., Кізима А.Я. Економічний аналіз: навчальний посібник для студ. вищих навч. закладів спец. «Облік і аудит» за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир, ПП «Рута», 2003. – 680 с.

8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №1 «Подання фінансових звітів».

9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки» від 16.01.2007 №34.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи» від 26.01.2011 №59.

11. Бюджетний кодекс України, від 09.07.2010 №2478–VI [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

12. Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 №1202 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи», 123 «Запаси».

13. Лист Державного казначейства від 09.08.2010 №17–05/1976–14777

14. Войтенко Т. Наказ про облікову політику–2008 / Т. Войтенко // Податки та бухгалтерський облік. – 2008. – №3. – С. 36–40.

І.І. ВИСОЦЬКА,
к.е.н., доцент кафедри організації авіаційних перевезень, Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету,
І.М. ГЕРАСИМЕНКО,
здобувач, асистент кафедри організації авіаційних робіт і послуг, Інститут економіки та менеджменту Національного авіаційного університету,
І.А. КАЧАЛО,
студентка, Національний авіаційний університет

Розвиток авіації спецпризначення як складової авіатранспортної галузі

Розглянуто місце транспортної системи авіації спецпризначення у структурі авіаційної транспортної системи України. Проаналізовано обсяги виконання авіаційних робіт за авіакомпаніями.

Ключові слова: авіаційна транспортна система, авіаційні роботи, авіація спецпризначення, авіаційні перевезення.

Рассмотрено место транспортной системы авиации спецназначения в структуре авиационной транспортной системы Украины. Проанализированы объемы выполнения авиационных работ по авиакомпаниям.

Ключевые слова: авиационная транспортная система, авиационные работы, авиация спецназначения, авиационные перевозки.

The place of special-purpose aviation transportation system in the structure of the air transport system of Ukraine. Analyzed the volume of air works for airlines.

Keywords: air transportation system, aviation works, special-purpose aviation, air transportation.

Постановка проблеми. Повітряний кодекс України (ПКУ) дає визначення авіаційних перевезень та авіаційних робіт, які складають структуру авіатранспортної галузі. Щодо обсягів виконаних робіт у авіаційній галузі, то обсяги перевезень займають лівову частину. Але обсяги виконаних робіт авіації спецпризначення суттєво впливають як на розвиток цивільної авіації, так і на підвищення ефективності галузей економіки, виробництво яких передбачає застосування авіації. Тому важливим є дослідження формування ринку авіаційних робіт щодо його структури обсягів за авіакомпаніями.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Науковими дослідженнями щодо ефективності функціонування авіаційної галузі займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Л.А. Яценко, А.В. Мірошніков, В.Г. Афанасьєв, Г.М. Юн, В.Г. Коба, Ю.Ф. Кулаєв, В.В. Мова, В.М. Загорюлько, І.А. Коз-